

Lục Tinh Tân Văn

聞新省六

Directeur Politique - L. MARTY
Adm. Général - NGUYỄN-V. CÚA
ADMINISTRATION
ET RÉDACTION:
 Saigon, Rue Cathala, 153-155 (1er étage)

GIÁ BÀN:
 Nam-kỳ, Trung-kỳ và Cao-mân
 Một năm 6 \$ 00
 Sáu tháng 3 00
 Ba tháng 2 50
 Mua báo thì kể từ ngày
 mùng 1 và ngày 15 mỗi tháng
 mà phải trả tiền trước.

NGÀY THỨ HAI NGÀY THỨ TƯ VÀ NGÀY THỨ SÁU
 Mỗi số bán lẻ 0 50
 TELEPHONE N° 170 Address télégr. LUCIENS-SAIGON

GIÁ BÀN:
 Bắc-kỳ, Lào, Đai-pháp
 và Trung-kỳ.
 Một năm 7 \$ 00
 Sáu tháng 4 00
 Ba tháng 2 25
 On s'abonne sans frais dans
 tous les bureaux de poste.

POUR LES ANNONCES, s'adresser
 à SAIGON: Aux bureaux du Journal.
 à HANOI: Aux bureaux du Trung-
 Bắc-Tân-Văn.
 On traite à forfait pour les
 contrats de longue durée. Les
 prix sont payables d'avance.

MỤC LỤC

7. - Phất cổ đại thượng.
2. - Ấu-châu điện-báo.
3. - Quan Thông-độc viếng Bentre.
4. - Vì quê giúp bạn.
5. - Nhâm người rồi sét lãg ta.
6. - Thương-hùn hội Ch previden.
7. - Thông báo.
8. - Bám sáu người con.

9. - Thơ tin vãng lai.
10. - Thất mùa mưa.
11. - Đông-chung kinh thế xu thường.
12. - Hàng Annam.
11. - Hương truyện.
14. - Tin Đông-dương.
15. - Phòng-kim-Huê.

PHẤT CỔ ĐẠI THƯƠNG

Tục đời vì: Thà thương nhau cho ăn vận, chẳng tha dặc dăng đi buôn: ấy là một câu cổ ngữ rất mật nhiệm của nhà buôn lâm đó. Song xét lại đàng buôn phong trào, thời cạnh tranh lừng lẫy, khách tha bang thao tôn thương quyền, người đi quốc khinh khi nhục mả, ta có mắt có tai há dễ chẳng thấy chẳng nghe: thật là kinh hãi, thật là thâm chí ết tai. Đồng-bào ơi! Chung nhau một búi một thuyền, xem nóng nổi ấy, nước non này, ai là người hiềm tâm mà nắm giữ theo câu cổ ngữ kia cho phải.

Đây tôi chẳng đăm khoe với ai cái cách buôn vận hàng về, chỉ nghĩ vì quốc dân ta đương buổi chăm nom trong trường thương mại, còn tôi thì đương thương mại được một đôi, nên muốn đem đôi lời thành thật mà phân-phò bàn-giải cùng người, mong bước lên con đường chóng già mới mở, đừng gọi chùn nhệt-thành công chung-loại, và còn mong ai biết nhiều hơn biến thêm nhiều nữa, hầu giúp ích cho nhau đó vậy.

Và lại quốc-dân ngày nay đã thấy hàng hóa theo cuộc thương-mại, lần lần tiếp buôn càng ngày càng thêm số, thì đồng-bào ai thấy mà chẳng vui mừng song mông có một mớ buôn từ trăm lỏi ngàn, vậy thì sự mông kia sao cho thỏa đã. Bởi trong nước việc công thương muốn phần còn kém khuyết, nhưng mà xét lại đồng-bang từ xưa đến nay chẳng phải tình chuyên về thương-mại kỹ-nghệ, nay không lý vùng muốn gấp theo tới cho kịp người mà đặng, song trước làm việc dễ, sau khó; trước nhỏ sau to; chứ chẳng lẽ khoanh tay ngồi mà coi người tòm thâu quyền lợi, và cứ vát tiền đi mua của chúng mãi mãi mà chẳng lo buôn bán đôi chác lẫn nhau hay sao? Chẳng nói ra ai cũng rõ, nhưng tiệm của đồng-bào lại rải trong các tỉnh đều của mấy trang nhệt-trường lập ra, song phần nhiều

người tư bản rất hẹp hòi, vận sự khởi đầu đều khó, vốn lại ít ỏi đầu mông kinh đình to tát như người cũng chẳng đặng.

Trong việc buôn ai cũng chán biết rằng có nhiều điều rất bi-nhiệm, rất quan-hệ, như là giá hàng sồn và nơi sí (1) hàng, há dễ cho người rõ thấu, mà hệ người rõ thấu nơi ta bỏ hàng, tức là rõ được giá vốn của ta. Đây là nói về nhà mua sí bán lẻ: vì như trong tình mình ở có món nào hủ mà là món hàng thiên hạ cần dùng, lại chẳng biết chỗ mua đâu hơn là mua của hãng ở Saigon, thì các tiệm khách cũng biết mua một chỗ như là rừng rừng đưa nhau bỏ thừ hàng ấy về bán, thì làm sao mà mình bán cho lợi hơn, vì họ đã buôn bán lâu năm hơn ta, mỗi hàng đã sẵn nhiều có thanh lợi cũng nhiều rồi, nên họ muốn phá ta cũng dễ nữa: nói tắt một đặng, nói cây càn cây thương của họ cũng bán ta được, mà tiệm buôn bán lẻ ta thì chỉ có bán cho đồng-bào phần nhiều mà thôi, chứ người Tào mả của ta bán bao nhiêu. Đồng-bào ta ta còn nhứt thời tế làm ra: chế mả, chế rế, hoặc mua chịu lâu tư, hoặc không thì ta thì vốn ít mà giới chịu được, nên là khéo tình lắm đó. Ấy là nói mấy tiệm đã thành lập, còn nhiều đồng-bào nóng lòng cũng muốn đua chen, nên bán cùng người (tha bang), lại thấy tình hình như vậy thì làm sao mà chẳng đư; lại cũng có người muốn nữa mà chưa biết ra buôn bán thì gì.

Nghe vậy thật là rất đối gay go trong trường thương mại cho đồng bang ta lắm đó.

Chở mua hàng

Tôi có tiếp được của hội chợ-phần, năm 1916 tại thành Bọt-đô (Bordeaux) một cuốn sách có tên

(1) Nam-kỳ nói bán sí thì Bắc-kỳ kêu là bán buôn (là bán cho người buôn) Nam-kỳ nói bán lẻ thì Bắc-kỳ cũng kêu bán lẻ và lại kêu bán sí nữa. Chớ lầm tiếng mua sí bán sí của Nam thì Bắc là mua lẻ bán lẻ.

cá các hiệu: hãng to, công-ty thương mại và lò công nghệ.

Bên Nhà nước muốn biết việc thương-mại công nghệ đương con binh cách, trong nước còn thanh hành thế nào đặng có truyền bá cho thiên hạ biết mà giao thông, buôn bán, vì trong lúc chiến tranh làm cho nhiều nhà phải ngưng lại.

Tôi sẵn lòng cho đồng-bang rõ các hiệu ấy; nếu ai cần biết, xin viết thư gửi ngay cho tôi và xin cũng nói luôn muốn làm mua vật chi.

Đây xin nhắc rằng: Chánh-phủ Đông-dương hàng lo cho trong xứ lẫn bộ về thương-mại, nên có lập phòng thương-mại tại Hanoi, Saigon, Nam-vang. Vậy ai cần đều chi, hoặc bán, hoặc mua hàng hóa và đồ thổ sản ngoại quốc, mà muốn biết cho rõ cứ đến đó hỏi hãng thì đặng cả; hay là hỏi cho biết những hiệu của các hãng ngoại quốc thì cũng sẽ rõ được; nếu phòng Thương-mại chẳng chi được; như bên Âu-lê, Xiêm-lã, Nhật-bổn, Trung-huê, vãn vãn thì ta cứ gửi thư cho các quan Lãnh-sự Pháp bên các chốn ấy mà hỏi thì cũng đặng mản nguyện. Lại cũng nên mượn sách kêu là Diđoi-Bottin mà kiểm trong mấy quyển ấy có đủ hiệu buôn các nước cuốn ấy có đủ tại phòng Thương-mại cho ta coi.

Thở sẵn xứ ta chẳng thiếu chi món gì của Pháp địa người ta cần dùng làm, nếu ai có vốn hay là rừ hùn mà lo về việc xuất cảng thì có lợi ích cho ta lắm.

Người dặc mới mua bán

Bên Pháp có nhiều nhà công-nghệ họ chẳng gửi hàng thẳng cho người mua xứ ngoài; mình muốn mua hàng của họ thì phải chờ người đến lãnh mà gọi cho mình.

Đây là nói nói nhà công-nghệ to-tát làm rông mới mới hàng chờ mấy hãng buôn sí thì người ta gọi buôn.

Bên Pháp lại có nhiều hội lập ra sẵn sẵn nhơn-công chuyên về nghề lãnh hàng mà gọi cho xứ ngoài.

Trong nước, các lò công-nghệ nào mới chế tạo thứ hàng chi là thì cũng thường giao hàng cho các hội ấy gọi đi cho ban hàng các nước rồi cho người biết mà mua, nếu ai muốn bỏ hàng thì do nơi họ, song họ ăn huê-hồng của các lò công-nghệ mà thôi.

Tuy vậy mà mình muốn mua hàng nơi nhà công-nghệ nào thì cứ gọi họ thông hỏi mua trước đã, chừng nào họ không chịu gọi, thì mình sẽ biết họ giao hàng ấy cho hội kia lãnh gọi.

Nhà buôn nên giao thiệp với mấy hội đó mà nhớ có thứ hàng nào mới, vật chi là (articles de nouveautés) ta chưa rõ biết, thì họ gọi kêu cho ta hay, ta mới có hàng mới lạ trước thiên-hạ mà bán đặng có lợi nhiều.

Còn trong xứ ta có đồ thổ sản hay hàng hóa thứ nào muốn bán, cũng

sở cây nơi họ kiểm mỗi cho ta bán đặng nhiều nơi.

Cột mấy hội đó họ chỉ mới mua hàng, kiểm mỗi bán hàng và giới hàng hóa cho trong nước cũng có người ngoại quốc mà thủ lợi to.

Ta cũng phải biết chắc mấy hội lớn đó thì ăn huê-hồng từ 2 tới 3% mà thôi; lại cũng có người xướng ra làm như vậy mà chẳng có công-ty hội hàng chi. Ấy là mấy người chạy bôn làm vật vậy thôi, thì họ ăn huê-hồng mả.

Mấy hội kia, chừng ta mua bán quen rồi, chúng ta cũng cần nhờ đặng là họ lãnh hàng bán chịu cho ta từ một tháng tới ba tháng nữa.

Thừ nhưt hãng Bắc-kỳ này, ai lo gửi hàng kiểu như: đồ cân (khâm), đồ gỗ, đồ thau, đồ đồng, đồ mảy đồng, v.v. nên gửi thư hỏi họ muốn cần dùng thứ hàng nào, vì như đồ đồng thì mình chụp hình (chụp ảnh) và phải biết rõ thứ lớn, bé cao là mấy tấc, cân nặng bao nhiêu, giá mả và phải để số hiệu mới mông cho dễ, khi người ta mua mả thì nào thì cứ số đó mà bán khỏi lộn, bởi đồ nhiều kiểu tương tự nhau, khó nói rõ trong thư đặng. Còn Nam-kỳ có đôi-môi, thợ làm công khéo, có thể bán qua Pháp được.

Cách làm quen mua chịu xứ ngoài

Trong việc buôn thì tức là có ăn chịu với nhà Ngân hàng Đông-dương. Trước ta chưa quen, chứ sau rồi từ nhiên các nhà buôn xứ ngoài và nhà Ngân-bank cũng tin ta lần lần, là vì bán sơ chưa nói nào quên, mà bán chịu cho ta, lúc ta mua xứ ngoài thì phải mua mả, là ta phải gửi đi số bạc (1) theo giá hàng mua bao nhiêu song còn tiền số phí chẳng ai rõ trước được mà gọi.

Đó là cho mua mả (mandat), hoặc là cho mua nhiều hiệu bạc. (Lettre de change) - Khi ai đem hàng của mình tới bán thì hàng tau họ cho biết lại, gọi mả (mả) lãnh hàng; chừng hàng chở tới nơi công-ty đó mới lãnh hàng mình đặng.

XA-BÔNG MAT-XAY
 hàng-dương

Con ngựa một sừng

HAO-VINH Công-ty
 (Hàng ANNAM)
 146 Rue Lafayette, Saigon
 AGENT EXCLUSIF

Tiền số phí ấy như: tiền giấy gói, tiền thùng đựng hàng, tiền thuế, tiền xe và tiền tàu chở hàng.

Nếu ta mua một ngàn quan hàng hóa thì ít nào cũng ngoài trăm quan tiền số phí, nên ta phải cân nhắc ngoài trăm quan đó của nhà bán hàng; ấy là cái ngại này ra đặc việc mua chịu cho ta lần đầu đó, vì ta mua hàng đã gọi trước ngàn quan mà còn thiếu số tiền một ít thì ai cũng phải bán, nên họ gọi hàng cho ta; nhưng mà họ lại giao lại cái giấy « nhận-hàng » (2) (connaissance) cho nhà Ngân-hàng Đông-dương bên này, khi nhà Ngân-hàng đựng giấy ấy cho ta hay, ta phải đem ngoài trăm quan tiền số phí đó mà trả cho đó mới rút được cái tờ « nhận-hàng » mà đi lãnh mới được.

Buôn bán như vậy nhiều lần, có khi ta gọi mua cũng gọi bán dù theo giá hàng nữa, nhưng gặp lúc hàng lên giá thì số bạc phải trở lên; và quen lần lần ta lại gọi chẳng đủ số bạc mua mặt, vì như mua hàng giá 2 ngàn quan mà ta gọi có 1 ngàn rưỡi, còn tính thêm tiền số phí nữa thì ta còn thiếu ít nào cũng 6, 7 trăm quan; ấy, dường như ta gọi tiền đặt cọc hay là mua hàng nửa mặt nửa chịu vậy, họ cũng đánh bán cho ta vậy, ấy quả là lẽ tự nhiên đặc nhà bán hàng và nhà Ngân-hàng tin ta lên thì bạc ngân bạc muốn; nói tắc một đều bề người tin đáng rồi thì mọi việc đều dễ; vậy mỗi khi nhà hàng đòi thì phải trả tức thì, làm cho người ta tin được ta là người làm ăn chắc chắn.

Cách người xử ngoài bán chịu

Ái mua bán lại chẳng mong si đáng hàng chịu. Như mình mua bán mà người nước ngoài biết rồi, nếu họ đã đánh bán chịu cho mình hoặc một tháng, hoặc hai, ba tháng, khi ta gọi thợ mua hàng chừng họ gọi, thì họ gọi một cái toa, một tờ « ngân hàng » và một bức thư mà nói cho hay rằng: hàng đã gọi ngày nào, và đến ta ngày đã nhận « đang hàng thì kể từ ngày đó tới một tháng hay là hai ba tháng nữa thì ta phải trả nợ ấy cho nhà Ngân hàng Đông-dương.

Hoặc trước hoặc sau trong mấy ngày ta được thợ và hàng, thì nhà Ngân-hàng cũng đem giấy nợ (traite) ấy cho ta nhìn dạng nhận chịu thì trả trong hàng mấy tháng nói trên kia ta phải ký tên vào tờ ấy.

Đấy tôi xin tỏ lại: nếu ta đã buôn bán mà xử ngoài đã đánh bán chịu thì nhà Ngân-hàng cũng đã quen biết và tin ta mà chịu (lưu giấy nợ ấy. (Sưu sẽ tiếp theo).
Lý-nữ-Dư

Quản lý Trường-quân Namvian.

ÂU-CHÂU ĐIỆN BÁO (HAVAS)

Paris, le 21 septembre 1919
Phái-viên nước Bulgaria hồi cố

Ông Theodoroff và phần nhiều Phái-viên nước Bulgaria đã từ Pháp mà hồi cố.

Thinh qui Khách
Vua Hồng-mao thỉnh được Giám-quốc Poincaré và Phu-nhơn tháng tới giờ làm Hồng-mao-quốc.

Thượng bửu-tinh
Đức Giám-quốc Poincaré với Thượng-thor Lebrun bữa nay viếng tỉnh Briey, Longwy, Longuyon,

thượng bửu-tinh cho bá-tán thành Longwy, diên-thuyết tại Longuyon nhắc sự tàn nhẫn của A-lơ-mân; tiếp-ràng nước A-lơ-mân phải giúp sức làm nã kè phạm mà dài tới tòa quân-chánh Langsa xứ và kè những tướng thuộc hạ đạo binh A-lơ-mân, đạo binh thứ mấy ngài cũng chỉ rõ.

Paris, le 22 septembre 1919

Phúc-hâm về trạng-cáo Kaiser

Thống-tướng Attorney đã lập thành phúc-bâm nói về trạng cáo cựu Hoàng-đế Đức-quốc. Phúc-hâm ấy sẽ nạp cho thượng-hội công-đồng.

Phê tờ thị nhận

Lersner phê tờ thị về điều 61 Lê khởi từ 4 giờ 20 tới 4 giờ 35 thì xong, có các thượng-quan Cambon, Polk, Eyre, Crome và Matsui dự.

Chứng trọng

Tên Lenoir dẫn ra pháp-trang rồi giam lại vì có lời tố cáo Caillaux; nay vì bình không nói chuyện với các quan trạng-sự của y dặng.

Lập mở nghĩa-sĩ

Đức Giám-quốc Poincaré tạ mộ nghĩa-sĩ Langsa, Huê-kỳ tại Saint-Mihiel, nhắc công trận của nghĩa-sĩ Langsa. Huê-kỳ bữa 12 tháng Septembre năm ngoài (1918), đuổi binh Đức-tặc cuốn vó. Ngài tiếp lời bình cái mở chung này là dấu Langsa, Huê-kỳ khắng-khit như niềm huynh đệ.

Quan Thông-độc viếng Bentre

Lê Khánh-tán bia Kỷ niệm

Chư vị nghĩa sĩ trân vong

Hôm thứ 13 23 septembre rồi đây, quan Maspéro, Thống-độc Nam-kỳ, đi giá xuống Bentre mà làm lễ khánh-tán bia kỷ niệm của bốn hạt thiết-trúc đăng ghi-lạc công đức chữ vi tướng-sĩ trân vong trong lúc Âu-chiến.

Viên quan chức cầm lấy Nam-đều tề từ đồng đứ tại đình Tham-biến, ông Lương khắc-Ninh mặt nghĩ yên, thay mặt cho dân An-nam mà chúc mừng quan Thông-độc mới đến, và hết lòng cảm đội những điều công-tích ngài đã ghe phen ban bố khắp cho dân gian và từ khi ngài đến mà nhận ơn thuộc-địa này.

Quan Thông-độc bèn đáp tạ lại mà cảm ơn mấy lời hậu ý của ông Lương-khắc-Ninh, và ngài lại nhắc rằng từ những khi ngài còn làm chủ-chủ-lĩnh trong địa hạt Nam-kỳ, thì mỗi mỗi ngài đều đã từng gặp nên nhũ, giu giết dân bôn thổ bôn lần lên đường tấn hóa; ngài cũng khuyến khích cho dựng tạo thành nhà máy xay lúa thứ nhất tại An-hóa, rồi kể đến Mỹ-tho; lại còn lập thành hội Nông-nghiệp-trương-tế, trước hết tại hạt trên đây.

Kể từ ngày ngài lãnh quyền Thống-độc chánh phủ Nam-kỳ, thì ngài đã dùng hết quyền lực mà chăm chế giúp đỡ cho các tỉnh nào muốn noi theo gương Mỹ-tho, mà mấy hội ấy, hiện đã nơi bước vào đường bảo thủ quyền lợi mà người An-nam hết sức ước ao. Nhưng nay ngài lại cũng gốc vi đều lợi

ích cho dân bôn-thổ, nên phải phò bầy ít lời khuyên bảo để đặc cho ai nấy đều nghe.

Hắn như người An-nam muốn tranh dành quyền lợi cũng kè ngoại thương ở trong Nam-kỳ, thì trước hết phải sắp đặt cho có thứ tự, phải học hỏi tra xét lấy nghề buôn bán, kỹ nghệ cho thiết tinh thông. Chớ chẳng nên làm mà không nghĩ, không trừ tính trước, bởi vì trong những công cuộc to tác như vậy, nếu làm mà rui có đều chi thất bại thì phải thiệt hại hơn không làm nhiều, như là người An-nam lại đã mang lấy tiếng không đủ tài lực mà cứ đổ việc buôn bán.

Ngài lại dạy thêm rằng: « Làm lý chừng mới đầy lát, thì phải tôn thất công cuộc đến vài mươi năm ». Nhất thiết khước thành thiệp cổ hủ, tái hồi đầu thì bách niên như - Và chẳng theo sự thiết, thì người An-nam trong Nam-kỳ, từ bấy lâu nay, chưa hề nong nã trong đường buôn bán. Bấy giờ như muốn cho nên việc, trước phải nhờ người Đại-pháp quản đốc dặng mà học tập lần lần.

Khi quan Thống-độc gần dứt lời, ngài lại giải quyết rằng muốn cạnh tranh trong thương trường (lutte économique) thì phải dùng phương lược khác xa với sự cạnh tranh trong chánh giới (lutte politique), phải cạnh tranh một cách cho thiết tinh khiết. Giữ lý như hai nhà buôn đường tranh mới lợi với nhau mà những người quản-lý vẫn ở cùng nhau hết tinh thần tin.

Hắn như vậy thì phải nên làm sao cho hết những lời huyền truyền bôn tạp của lắm kẻ có ý xấu đem ra đồn đãi dặng xui dục cho An-nam cùng khách-tru nghịch nhau. Hàng nư đều sở nguyên của người An-nam là lẽ đương nhiên thì cũng có thể tuân theo thứ tự, bình đẳng, đưng có gặp gặp, chẳng nên bạo động mà làm cho thành lập được. Và lại chẳng nên lấy có sắp đặt một cuộc tranh thương mà nay mai đã bạc đi rồi những người ngoại quốc đến trổ ngụ xứ này đã mấy trăm năm, tuy vẫn khách tinh, nhưng cũng đã đời phen giúp đỡ cho người An-nam, mà Chánh-phủ Langsa cũng vậy.

Đến 10 giờ thì làm lễ khánh-tán tại công sở làng sở tại gần chợ Bentre.

Quan Bellan chánh chủ tỉnh, đọc một bài diễn từ tán tụng công đức mấy trang trung nghĩa đã vì nước liều mình trong cơn chính chiến đứ đội này ghi-lạc, vào lòng dạ nhơn quần, thiên niên bất hủ.

Quan Thông-độc liền tiếp theo mà đọc mấy lời rất cảm động huy hoàng. Trước khi dứt lời ngài lại cảm ơn những kẻ đã tấn trợ vào cuộc nghĩa cử này. Và khuyến ai nấy hãy đồng thanh mà vinh câu thơ của một vị thi-ông bên Pháp rằng:

Vinh quan thay Đại-pháp (trường sam) Vinh quan thay kẻ liêu minh (vương quốc)

Áy đó, nhơn lấy dịp kỷ-niệm những kẻ anh hùng vì nước liêu minh, quan Thông-độc lại dạy về phương châm cho chúng ta gìn giữ lợi quyền, lời lẽ rất phân minh, nên bôn-quản mới ấn hành vào đây cho Lục-châu tường tất. Chỉ như lời binh pháp, thì phận sự Bôn-quản phải nhường cho công luận.

Vì quê giúp bạn

Bôn-báo mới tiếp thư M. Ng-phủ-Khai Tổng-lý từ Tribune-Indigène chuyển đệ thư của hàng học-sanh quốc-tử-giám Hanoi hứa ngài nhà-giám.

Hanoi, le 13 Septembre 1919.

Hầu ông Tổng-lý từ báo Tribune-Indigène

Kính ngài

Tôi lấy làm vui mà gửi đèn ông theo phong này ba cái ngân-toa theo-tin tức kêu là mandats poste, định chung số bạc chín mươi bốn đồng, của hàng học-sanh Nam-kỳ với hai bạn học gốc ở Trung-kỳ, vì một tâm nhiệt-thành Đoàn-thể, chung đạu nhau mà giúp bạn đồng-bang những người đã bị thiệt hại về cuộc tuyệt-giao thương-mại với khách-tru.

Vì sự lợi cả chúng tôi ở đây trông nom từ bữa việc cũ-chỉ trong xứ của chúng tôi đã phứt quyền tận diệt những tay trung-giang tăng hại là bọn khách.

Một tên học-sanh quốc-tử-giám Đông-dương.

Tên coi không rõ.

Bôn-báo rất thanh tinh thâm cảm tât nhiệt-thành của chư vị học-sanh vì quê giúp bạn. Thật là đức dặng yêu đáng kính.

Bôn-báo kính lời ta lòng chư vị học-sanh và chúc cho có ngày đất chi thanh-vân, thiên-vinh phụ-mẫu.

L. T. T. V.

Nhائم người rói xét lấy ta

Con người sanh ra trong cõi trần này đều có trí cả, song người thì trí sáng lẽ trí tối, nên nhờ vậy mới phân biệt bậc trí thức với bậc ngu si. Khi lòng me dứa mà thì trí bực nào cũng chừa thông việc đời phải vào trường cho thấy dạy bảo. Thường thì học thì phải hành, có học mới có khôn. Bởi đi con người mới phân biệt nhau là tại nơi giao luân:

Cái trạch nhậm của thời giáo nhơn cái trạch nhậm của người viết báo hề lấy nhơn mà dạy rằng là phải mang của « tang ngôn » (nghĩa là) « Như gặp người thì nói thì nói cái trạch nhậm của con nhậm đưa lò-màng, cũng như cũng có lấy lời dạy phải cho ai quấy, lấy lời dạy, lại còn thân dân lấy sao có hẹp lòng, hay là rầy thì liệt bao nhiêu khổ sở cho cái điều làm thấy. Bởi đó, mới có câu « giáo đạ thành oán ». Mà nếu ngại vậy sao nhơn được. Có lời tục ngữ Langsa nói: Qui aime bien chátie bien. Thương con cho roi cho vọt.

Đến mới thành danh, chẳng ai dạy, đánh đập, song những người đạo Nho hội thì được nên, còn những kẻ đã không mang ơn giáo hóa, trở lại oán, trách, giận, hờn thấy, thì có làm chi nên thân. Báu cớ ở đời sự, như lúc này, tranh tương với chệch khách làm cũng không rành, không giúp ích cho nhơn quần xã hội được. Những kẻ ấy thì rất uổng mà chán mới chớ đất trong cõi này.

Những kẻ mà cậy mình, cho mình rằng đủ sức nói, đủ sức trả lời, ưa rình, ghẹo người ngay, ưa a dua, chịu nói bừa, thì

PHARMACIE PRINCIPALE

Tiệm thuốc Tây này dọn dẹp theo cách Văn-minh và lớn hơn hết trong Đông-dương này

LẬP RA TỪ NĂM 1865 HỒI TRƯỚC CỦA ÔNG HOLBÉ và RENOUX

Nay ông L. SOLIRÈNE, nhứt hạng bào-chê sư, kê nghiệp

ở Saigon, ngang nhà hát tây. Bán đủ thứ thuốc tây, tốt thượng hạng và giá lại rẻ Lục châu chur quân-tử có cần dùng thuốc tây xin hãy gởi thơ cho tiệm thuốc này mà mua, thì sẽ được vừa lòng.

Chuyến ĐƯỢC-TÁNH LƯỢC-ĐIỂN đã xuất bản rồi. Ai muốn xin thì viết thơ cho ông Solirène, ngài sẽ gởi cho không.

to lớn vững bền hơn hết, vậy xin đấng
lạo ta hết lòng giúp cho bốn công-ty
trong lúc này đặng cho có đủ sức mà
tranh đua trong đờng thương chiến.

Ngài i-trưởng hội-đồng quản-lý :
(Le Président du Conseil d'Administration)
NGUYỄN-QUÍ-AN.

HƯƠNG TRUYỀN (Echôs)

Đồng thanh tương ứng.

Một ông cổ nho, một hôm chống
cái gậy đi qua đường xe lửa, gặp
một người lùn đờng. Vị vàng chào
mà hỏi rằng : « Chào thầy ! Mấy lâu
tôi có chiêm nghiệm ra một cái lý
lạ chưa rõ có nhầm không. Nay gặp
thầy đây để hỏi xem cái lý kiến thầy
ra thế nào ? »

« Đủ gần bốn năm nay, cứ từ 12
giờ trưa cho đến 9, 10 giờ đêm. Tôi
thường nghe trên đường sắt chốc
chốc lại kêu một tiếng « thình »...
Một khoảng đường sắt dài như thế,
mà chỗ nào cũng có như thế cả, mà
ai ai cũng đều nghe cả. Cái ấy là vì
lẽ nào vậy ? »

Thầy kia đáp : « Thừa cụ đó là vì
những loài kim khí bề bệ nóng thì
dẫn điện ra, mà lạnh thì thuân
lại, là lẽ thường, như đường sắt này
là thuộc kim khí, cho nên về mùa
này nóng nực thì dẫn dài ra, mà đến
tối trời mát thì thuân ngắn nguyên
hình lại. Vậy thì khi dẫn ra và khi
thuân lại, hệ gặp chỗ nào chẹt, hoặc
là cần cái gì chưa đến ra được, thì
nóng mãi đến khi nóng mới bùng ra
được, thì kêu lên một tiếng « thình »
như vậy -- lý có thế thôi mà cụ nghĩ
ý gì, sao mà hỏi ? »

Ông C ngắm nghĩ hồi lâu, rồi
lắc đầu mà đáp rằng : « Tôi nghĩ
chẳng phải thế ! Chắc là bên Âu châu
có việc chính chiến đã mấy năm
nay, tiếng súng rang trời, xác đạn
đầy đất, lại quân Đức hay đang quá
bom và quả phá để hủy hoại đường
xe lửa, tưởng sắt ở đường xe lửa này
vời đường sắt xe lửa Âu châu cũng
ở chung một mô, đúc chung một lò
mà ra, vì lẽ bên kia bị phá long trời
vỡ đất, cho nên bên này cũng đồng
thanh mà tương ứng, cũng như
người pháp ở bên này, nghe tin tàn
phá bên đó quốc thì cũng động
lòng mà than thở đó chớ sao ? »

Một người lùn đờng gọi lại
Mặt sinh ở chưa tây
Ở làng kia có lão thầy bói tuổi
ngươi sáu mươi, tuy mà mà hành
động phục dụng không thua gì người
sáng : Thầy đi không ai dắt, tay mang
lấy mỡ-rùa và tráp điệp đi một mình,
hết làng này qua làng kia, nào nơi
cua khấp-khến, nào quanh co, thầy
đi được thông hoạt cả. Khấp lỵ
huyền đàu đó cũng có mặt thầy, mà
nhà ai ở đây đều nhớ thuộc lòng ;
ấy là kẻ tài năng của thầy, tuy mà

quảng mà vẫn như người sáng láng.
Còn như tánh nết thầy, thời e có
phần hơn. — Vì hơn sáu mươi tuổi
mà mà thời ai còn biết sự-hào-sắc ;
thế mà thầy lại rất « dễ » — Mỗi
khi coi quê cho các o (l) con gái
nhà quê, thời thầy kiếm những câu
tương để tham-bác với số, rồi gạn
đến sự xem tướng. Các o có ý không
tin vì nhân lực thầy, thời thầy lại
nói rằng « Mắt tôi sinh ở chur ở
tay ». Cho nên đi không ai dắt, còn
như xem tướng lại có cách rất thực,
là chỉ lấy tay mà nắm vào thân thể
tự nhiên đoán trũng rành rành. Ngộ
thầy ! Các o thấy thầy già cả tặt
nguyên còn có sự gì hiểm nghi nữa.
Cho nên tuy ý thầy mô-sách : nào
cái tay này cầm đũa của, cái vẩy này
sinh qui tử, cái má này sát phu, cái
tai này hưởng thọ 70, cái gót chur
này làm nên mạng phụ, cho đến nơi
kin ỷ là « ần-trương, bi-trương »
v. v. . . , nào có sót nơi nào. Mỗi
khi lán là mô số như thế là khi cái
tinh thần thầy rõ ràng một chủ xun-
cộng, thật là buồn cười không
thể nin được — Thế mà các o
vì vận mạng già, nên thân thể
thật có khi quên ! — Nên khen thầy
có tài qui quyết. Nhưng có tài lại có
tật : Thầy có tật ăn hết sữa xấu,
cũng vì một bữa ăn mà mất tiếng
hay của thầy từ xưa nay.

Hôm kia ở nhà nọ có kỳ, khi mới
đón cơm mới thân bằng, thời vừa thấy
đến. — Nhà ai có kỳ ngày nào thầy
thuộc lòng cả. — Luôn tiến lại là
người có quên biết đã lâu, nên mới
thầy ngồi vào tiệc. Thợc-lương và
lưu-lương của thầy lại hào quá, một
mâm cơm trút vào bụng thầy mười
phần hết báy tám, lại thêm thêm một
chai rượu bạch-liên với ba đĩa cơm
to, cơm xong lại một bát chur, bốn
bát bánh cùng trôi theo bát nước
trà huế, ăn uống ra rùa rùa, khi
chén vào thời lời ra, hạo-miền-linh
linh công việc kẻ trước kia đều nghe
thầy thuật rành rành ngon r.

Tối ấy thầy ở lại, còn mong lãnh
một bụng ngày mai là buổi bình-kỳ,
Ai ngờ mới sáng ra tìm thầy thời
hạc đã lảnh, mây đã bay đờng-nao !
Chỉ còn để lại một bọc sữa khô, cả
nhà không ai chịu nổi, vì thầy nich
một bụng quá no, nên thực liệu
chưa không hết phải tràn ra cả hai
đường : thượng thổ hạ tả, khi thầy
loáng quáng không biết chạy đi đâu
phải gọi lại cả thực liệu ấy dưới
một găm phân.

Hôm sáng có người gặp thầy qua
đó chơ Dính, hỏi thầy sao không đi
đường VI-gia mà qua Đông-ba cho
tiện. Thầy đáp rằng : « Tôi mất chức
việc tư » nên từ rày về sau lại phải
thường qua lối này. Tuy xa một
quãng đường mà hào tài vượng lâm.

(1) O là tiếng nhà quê ở Thừa-thiên gọi
con gái cũng như tiếng có ở các nơi đây.

Tin Đông-dương

Thăng hút xách phải, cua nghề.

Ở thành phố, Qui-nhon có một chàng
kia, chẳng có nghề nghiệp chi làm cả,
trong mình lại mang bệnh hút thuốc a-
phion, thế mà cũng đủ tiêu dụng, áo quần
lành lẽ, ai nấy đều lấy làm lạ, chẳng biết
chàng sanh nhai về việc chi.

Hay đầu chàng có một cái quỳ riêng,
tới các hiệu khách-truợng mua tiền về ăn
hút, hết hiệu này lại mượn hiệu khác,
muôn đầu được đó, nếu không cho chàng
mượn, thì chàng lừa đem khuya canh
vắng, tới trước cửa phố, phóng về rồi
bói cả hai bên cửa, phải bị sờ tuấn thành
trách phạt, lại mất công quét rửa cho
sạch mới giãm mở cửa, vì một sự bạo
thù đó tiện ấy, nên hiệu nào cũng không
cán chi một đời các bạc, cho nó chơ r.

Tướng là đặc sách, cứ làm thế mãi,
các hiệu sanh chán mới mặt báo với một
người cai tuấn-thành.

Một bữa kia, người cai cho kêu chàng
lời nhà, đóng cửa lại, hỏi chàng sanh
nhai về nghề chi, chàng nói ú ớ, không
ra cái chi hết, anh cai nổi giận, vác ba-
ton đánh cho chàng một trận rất xướng
đáng, rồi bắt chàng phải kiếm nghề làm
ăn, bằng không thì không cho ở trong
thành phố.

Chàng tình bề không tiện, phải tìm
đường đi xa, không thấy vãng lại đây
nữa.

Ấy cũng khen ông cai có lòng từ tế,
lấy lẽ thành mà làm việc quan, thế thì
bạo nhiều những đũa hết lương, nghe
cổ mới mà thất đờng không giãm làm chuyện
phủ vì nữa.

Dân ta khỏi tòn

Bọn Nhựt-bôn có đạ xin phép qua
trên, toan làm rạp bầy trò xiếc ở đây
đề thú lợi.
Nhưng đạ Quan-công-sứ thuận cho
nhưng ngài có hiệu dụ rằng : năm nay
cơm các gạo kém, dân sự ở đây vì có
người coi, nếu có rạp ra, chắc phải lo
tiền phí tòn.

Chúng nghe phải, don đi cho khác,
không tình bầy ra làm chi

Dân ta khỏi phải tòn bạc ngân bạc
trăm, cũng nhờ tiếng quan Công-sứ.

Ăn cướp

Bữa nọ, đờng lúc canh khuya, một
đàng gian nhơn ước có 20 đũa, vô nhà
tên kia ở làng Thu-phố, có ý ăn cướp.
Trong nhà hay trước, mấy cha con
xách cây ra sân khảng cự lại với quân
côn đồ ấy.

Chúng nó thì đờng, mấy cha con cự
không lại, bị thương cả ?
Làng xóm nghe là, chạy đến tiếp cứu,
thì chúng nó đã đi mất rồi.
Việc này đã trình với quan trên, hiện
đờng thám mã.

Kiện gia tài

Ông kia, nhà giàu có sanh đặng bốn
đứa con, còn đờng thơ ấu.
Mới rồi, nhơn bệnh mà chết, hai người
em gái đã có chồng rồi, nghe anh bắt
hạnh lại đặt chấy về, biểu người chị đàu.
Mở ruộng làm, soạn giấy về coi thứ
của cải vẫn khê là bao nhiêu.
Chị đàu nhơn định không nghe, l
sửa soạn chôn cất cho ông đờng.

Tổng táng rồi, quyết tình thì tiết, thờ
chống nười con, quên thì cái sự nghiệp
ấy, không cho ai kiếm soát.

Hai người em gái nóng mồi, chẳng biết
thế nào mà chia một ít của, làm đờn tới
kêu với quan trên, nói rằng : trước kho
anh nh chết, có trời lại, biểu chúng nó
quản thì lấy gia tài ấy để nuôi cháu, đến
khi trưởng thành, vì chị đàu đã thuê
lông lang da thì, không thể tin được sự
e chuyển hết của rồi bỏ cháu bơ vơ.

Chưa biết thiệt hư ra thế nào, nghe
đàn quan trên còn đờng minh cứu.

TRẠI THỢ-MỘC CHẠM và CÁN Michel NGUYỄN-HIỆP-HÒA

Tại chợ Lái-thiền, đờng Abattair
Trại tôi đờng toan cầm-lai, trái, gó đờng
các món theo kiểu kim thời.
mặt cầm-thạch, thanh của hay không
mặt gỗ liềm bốn thanh và trở lại mỗi
mặt cầm-thạch, thanh của hay không
mặt gỗ liềm, bốn trụ, một trụ.
Bàn lều 12 trụ, bàn rượu, bàn Salon, bàn
giết.
Tủ áo, tủ rượu, tủ thờ của hay chạm
vàng ba, hai, một, vắn, vắn.
Cũng bao nhiêu đặt xin gởi gửi hay là
đến tại nhà tôi mua mà đờ có sẵn.

Xin ghé mắt !

Kính cùng quý bạn Đông-bang tri
hữu :

Chúng tôi có cáo-bạch rằng đến
ngày 25 Septembre 1919, chúng tôi
sẽ đùng xe hơi, qua hành-khách từ
Saigon đi Thủ-đô-mô và trở lại mỗi
ngày hai chuyến, nhưng vì xe sửa
chữa rồi, (Mau mợc không chừng) ra
lẽ chúng tôi phải dời cùng Chur-tôn
nên chúng tôi xin Chur-tôn miễn
nghỉ.

Chúng tôi hứa chắc rằng đến ngày
1er Octobre 1919, xe sẽ khi sự chạy
chàng sại.

Luôn đi, chúng tôi kính tỏ cùng
Chur-tôn rõ rằng : « Chúng tôi đàng
hết lòng sửa hành-khách đày,
mỗi một chuyến cho tiện bề qua
đi, và đờng chuyển hàng-hóa cho
« Đông-bang tá, ngõ hầu cuộc thương
« mỗi ngày càng tiến phát, chớ
« chẳng có lòng nào muốn tranh
« giành mỗi lợi của Langsa và Đông-
« báo ta đàu ».

Vậy xin Chur-tôn miễn-luận.
Pr. Đ. ĐUA H. M. & Ce.
Commission en Douane-Camionage,
80, rue d'Ormay et 56-54 Bd Charnier Saigon.
Le Directeur,
Joseph H. MINH-ĐUÀ,
80, Boulevard Charner, Saigon.

XI-BONG MAT-XAY ĐEN

Vết lấm rí lấm

Hiệu con Rồng.

HAO-VINH Công-ty (Hàng Annam) 200th Rue Lefebvre, Saigon AGENTS EXCLUSIFS

Cách làm mau té tiền

Viết thư cho Hãng Annam, Hào-vinh Công ty, 146 bis Rue Lefebvre... (text continues describing the product and its benefits)

CORDONNERIE-CHAPELLERIE TONKINOISE GRAVURE SUR METAUX ET MABRES

NGUYỄN-CHÍ-HÒA

SAIGON - 83, Rue Catinat, 83 - SAIGON

Thieme đóng giày của tôi làm theo kiểu Langsa kim thoi. Tôi làm kỹ càng và thiết tình bằng các thứ Da-ban tay hết và tinh phải...

Tôi có bán nhiều kiểu nón Casque thiết nhe và chắc, loại bằng Ni-zam và Vàng.

Tôi cũng có thợ giỏi khắc Con-đầu Bàng-dông chạm Mỏ-bia đá Cẩm-thạch để mả.

Có sẵn Sách Mẫu (CATALÔ) đủ kiểu và các thứ mầu da gói đến cho Quý vị lựa.

BÁN-SỈ CÓ GIÁ RIÊNG.

NGUYEN-CHI HOA Kính mời.

SOCIÉTÉ DES TABACS DE L'INDOCHINE (Đông-dương Yên diệp Công-ty) Tư-bổng 6.000.000 fr. Chính sở Công-ty tại PARIS Sở Cai-trị và công-xưởng tại HANOI Đền-diễn trông thuộc lá tại KIM-XUYÊN và VĂN-KHÊ

XI-GÀ. NINA. Thuộc chửa vãn: COQ (Con gà) FAVORITES. MÉTROPOLES vãn vãn. Và thế thuốc lá vãn, chiếu khách, hiệu PAGODE (Cái chùa)

KHOẢN CHẤT THỦY (Nước suối-viên thanh) VICHY PHÁP-QUỐC-TUYÊN VICHY CÉLESTINS VICHY GRANDE-GRILLE VICHY HOPITAL VICHY-ÉTAT BIỆU TẾ SEL VICHY-ÉTAT PASTILLES VICHY-ÉTAT COMPRIMÉS VICHY-ÉTAT

PHẢI DÙNG THUỐC BỔ VÀ TRỊ ĐAM THIẾT HIỆU LÀ ELIXIR TONIQUE ANTIGLAIREUX Của ông lương-y GUILLÉ

CÓ MỘT MINH NHƯ NÀY CÓ QUYỀN THAY MẶT CHO NHÀ ĐỨC SỐNG VÀ LAM XE MÁY TẠI THÀNH S. Étienne MÀ THỜI MARS F. NICHEL, CAFFORT Successeur ở đường Catinat số 35 SAIGON

Carte de voyage à Mille huit cent 24. Saigon le 26 Fevbre 1919

Saigon - Imp de l'Union L'Administrateur Gérant : NGUYỄN-VĂN-CỬA